

Sinemaya Konu Olan Eğitim Sistemlerinin Örgütsel ve Yönetsel Sorunları

YUSUF YALANIZ

Öz

Sinemanın eğitim temasını ele alması, eğitim kurumlarının da sinemayı kullanması sıradan bir durum değil, amaçlı bir bütünlüktür. Güçlü devletler, sinemanın ortaya çıkışından bu yana bu bütünlüğü sağlamaya çalışmış, dahası sinemanın değerini ve etki alanını genişleterek önemli bir endüstri hâline dönüştürmüşlerdir. Eğitim sistemlerinin örgütsel ve yönetsel sorunlarının sinemaya konu olması ise bu endüstri içerisinde öğretmenlerden yöneticilere, okuldan topluma birçok katmanına muhtelif meselelerin gündeme alınmasına ve çözüm olgularına yönelik motivasyonun güçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmayla eğitim sistemlerinin örgütsel ve yönetsel sorunlarını işleyen eğitim temalı 40 film incelenerek, işlevsellikleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Kültür, Sinema, Örgüt, Yönetim, İletişim

Organizational and Managerial Problems of Education Systems Which is Subject to Cinema

YUSUF YALANIZ

Abstract

To address an issue of cinema's educational theme and using of cinema for educational institutions is a purposeful whole, is not ordinary case. Powerful states tried to maintain the whole in addition worked up into an important industry expanding cinema's the value and sphere of influence since the dawn of cinema. As well as subject to cinema of organizational and managerial problems of education systems within this industry contributed to take on the agenda of various issues from teachers to manager, from school to society layers and to encourage of motivation for solution cases. With this work, education themed 40 films, wich have issued organizational and managerial problems of education systems, have been examined and evaluated their functionalitic.

Key Words: Education, Culture, Cinema, Organization, Management, Communication

1. Giriş

Sinema, sanatsal bir etkinlik olarak ortaya çıkmakla birlikte, günümüzde varoluş biçimi ve araçsallığıyla çok boyutlu olduğunu küresel ölçekte göstermiştir. Sanatlar bileşimi oluşu ve endüstri piyasasının merkezine yerleşmesi, sinemayı çok daha hızlı büyütürken tüm devletler için bir enstrüman hâline dönüştürmüştür (Önder & Baydemir, 2005).

Sinema, diğer sanat türlerinin özelliklerini, imkânlarını, vaatlerini ve tabii açmazlarını fazlasıyla aşarak kendine bir düşünme biçimi ve tecrübe alanı oluşturmuştur. Hiçbir sanat türü şimdiye kadar etki alanı ve işlevsellik açısından bu denli kuşatıcı imkâna sahip olmamıştır.

Sinema, başka bir yönüyle de bir medeniyet argümanı konumundadır. Sinema, bütün diğer sanat türleri, düşünce biçimleri gibi bir medeniyetin varlığının ve varoluşunun hem ifadesi hem de ifade edici tarzı konumuna ulaşmıştır (Gülşen, 2011, s. 11-15). Yani sinema ortaya çıkışındaki eğlence kapsamından hızla uzaklaşarak, bir kültür girişimi ve yatırımı olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Erkılıç, 2008).

Medeniyet ve kültür unsuru olması bakımında sinema, devlet ve siyasal erkler açısından da en güçlü eğitim ve propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Bu noktada I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan Soğuk Savaş Dönemi, sinemada önemli değişimlere neden olarak sinemanın gücünün daha da hissedilir hâle gelmesini sağlamıştır (Adadağ, 2012). Bunun en açık örneği sinema pazarının %40'ını elinde bulunduran Amerika Birleşik Devletleri'nin silah endüstrisinden sonra en büyük endüstrisini sinemanın oluşturuyor olmasıdır (Gül, 2009).

Bir diğer yönüyle sinema, çağın zaafalarının ve baskı unsurlarının kendinde en yoğun olarak toplandığı bir araçsallık konumundadır. Sinemanın araçsallaşması, ortaya konulan eserin sinema bahane edilerek bambaşka niyetler için kullanılmasına sebebiyet vermiştir (Gülşen, 2011: 16).

Sinemayla gelişen bu araçsallık; algı yönetimi, kitle toplumu, kitle kültürü, kitlesel histeri, kolektif eylem, kolektif vicdan, sembolik etkileşim, toplumsal denetim, toplumsal değişim, kültürleme, kültürleşme, egemen kültür vb. kavramların iletişim, siyaset, eğitim, sosyoloji, psikoloji, felsefe, antropoloji gibi bilim dallarındaki kullanım alanlarını daha da genişletmiştir.

Sinemanın bilim dallarıyla girdiği etkileşimin yanı sıra politik ve bürokratik bir araç olarak eğitim bakımından yerini alması ve dolayısıyla da sinemanın eğitim temasını işlemesi sinemayı çağındaki diğer medya organlarıyla kıyaslandığında daha özgün ve etkili kılmıştır.

Siyasal olanın sinemayı eğitim aracı olarak kullanması ve sinemanın eğitim temasıyla ilgilenmesi, sinemanın ilk tezahürleri arasında görülmüştür. Bundan dolayı eğitim, toplum, siyaset ve siyasal yapı ilişkisi bağlamında sinema önemli bir işlevle ortaya çıkmış ve günümüz itibarıyla da etkinliğini baskın şekilde artırmıştır (Adadağ, 2012).

Diğer yandan ülkelerin eğitim sistemleri ve ona ilişkin örgütsel ve yönetsel meseleleri dünya savaşlarından sonra yeniden bir yapılanmaya gitmiştir (Topçu, 2012). Ülkeler kendi kültürlerine, ideolojilerine, felsefelerine ve medeniyet argümanlarına göre eğitim sistemlerini revize etmiş ve insan yetiştirme anlayışlarını yeniden ortaya koymuştur (Topçu, 2016). Sinemayla eğitim ilişkisi her yönüyle tüm insanlığı etkilemiş olan işte bu savaş ve kaos ortamının neticesinde değişen durumlardan dolayı artarak gelişmiştir. Bu yönüyle sinema ve eğitimin konuları ortak bir zeminin ürünü olarak benzeşmiş ve araçsallaşmıştır. Bu çalışmada ele alınan konu itibarıyla sinema ve eğitim ilişkisi yüksek bir korelasyonla izlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu minvalde çalışmanın temel amacı, eğitim sistemlerinin örgütsel ve yönetsel sorunlarının sinema filmlerine hangi ilişikle konu olduğunu ve dünya sinemasında bu örgütsel ve yönetsel sorunların hangi bağlamda işlendiğini belirlemektir. Çalışmanın hipotezi ise sinemanın ister millî, ister küresel, isterse toplumsal; ister siyasal, ister bürokratik, isterse ekonomik nedenlerle olsun eğitim sistemine ilişkin örgütsel ve yönetsel sorunların konu edinilmesinde araç edinildiğidir.

Çalışma, nitel araştırmalardan fenomenolojik yöntemle desenlenmiştir. Öncelikle çalışmaya konu olan eğitim sisteminin örgütsel ve yönetsel sorunları tek tek tespit edilmiş daha sonra da konuya ilişkin sinema filmleri, belirtilen amaç ve sorunlar bağlamında incelenmiştir.

Evren ve örneklem maksimum çeşitlilik örnekleme türüyle belirlenmiştir. Konuya ilişkin sinema filmleri, eğitim sisteminin örgütsel ve yönetsel sorunları bağlamında maksimum çeşitliliği sağlayacak şekilde seçilmiş, benzer temayı işleyen örneklemeler ise elimine edilmiştir. Yine bu yöntem ile ülkeler arasında bir çeşitlendirmeye gidilmiş ancak Türkiye örnekleminde kasıtlı sapmaya yer verilmiştir.

Verileri toplamada gözlem ve literatür taraması teknikleri kullanılmıştır. Bütün ülkeleri ve dönemleri kapsayan sinema ve televizyon filmleri, aktörleri ve dizilerine ilişkin bilgiler ihtiva eden bir çevrimiçi veri tabanı olan IMDb (Internet Movie Database)'nin sistematığı esas alınarak bir tasnif ve sıralama yapılmıştır.

Verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Sinema filmlerinin işlediği temalar ile eğitim sisteminin örgütsel ve yönetsel sorunları ilişkilendirilerek yorumlanmış ve ülke bazında sorunların hangi çeşitliliğiyle ön plana çıktığı belirlenmiştir.

2. Sinema-Toplum İlişkisi

Sinema ve toplum arasında karşılıklı pragmatik bir ilişki vardır. Sinemanın insanı ve toplumu konu edinmesinin doğal bir sonucu olarak sinema-toplum ilişkileri hem toplumlar hem de toplum bilimleri açısından önemli bir noktadayken toplumun sinemadan etkilenme durumu, meseleyi daha kritik bir eşığe getirmektedir.

Sinema bir yönüyle çekildiği dönemin özelliklerini yansıtırken diğer taraftan da toplumlar arası etkileşimi ve kültür devinimini sağlamaktadır. Toplumların kılık-kıyafet, kullandığı kelimeler, ahlaki edinimler, günlük alışkanlıklar ve refleksler gibi unsurlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Hatta güçlü kurgu ve gerçekçi sahneleleriyle insanların ve toplumların karakterlerini şekillendirebilmektedir. Olumlu kullanımına karşın bugün filmlerin etkisiyle işlenen kabahat ve yüz kızartıcı suçların varlığı da bilimsel bir veri olarak önümüzde durmaktadır.

Akademik olarak sinema sosyolojisi alanında, üzerinde tekit edilen en temel olgulardan biri de, sinema-toplum ilişkisi arasındaki korelasyonun oldukça yüksek oluşudur. Sinema, toplumun aynası olma vazifesini o kadar çarpıcı biçimde yerine getirir ki bir filme bakarak o filmin çekildiği dönemin ve toplumun birçok ayrıntısı görülebilir ve aynı şekilde bir toplumsal yapıdan ne tür filmler çıkabileceği tahmin edilebilir (Kutay, 2011: 15).

Felsefe, psikoloji, antropoloji, edebiyat, sanat, ahlak gibi insanı ve toplumu tanımlayan alanlarda da sinemayla karşılıklı etkileşimin varlığını görmek gayet mümkündür. Bu yönüyle sadece sosyolojinin değil, sosyolojinin bağlantılı ve alt dalları olan alanların sinemayla olan ilişkileri de sinema-toplum bağlamında kayda değerdir. Dolayısıyla bir kurguya dayanan sinemanın vermek istediğinden öte, pek çok veriyi de içinde barındırdığı gözlemlenebilir (Yüksel, 2015: 172).

Kitle iletişim aracı olması bakımından ise sinemanın toplum üzerinde ciddi bir algısı vardır. Gençler üzerinde yapılan çalışmalarda, kendilerini etkileyen en önemli kurumun hangisi olduğu sorulduğunda, ilk sırada olan aileden sonra medyanın ve daha sonra da eğitim kurumlarının geldiği saptanmıştır. Bu da göstermektedir ki kitle iletişim araçlarının bugün gençlik üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda eğitimden önce gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının eğitim kurumları üzerindeki etkisi de göz önüne alındığında bu araçların ne derece ön plana çıktığı ve kullanıldığı açık bir şekilde görülmektedir (Kocadaş, 2004).

Diğer sanatlarla kıyaslandığında sinema yalnızca bir şeyi ya da birini temsil etmekten öteye geçerek özellikle toplumsal bir algı unsuru olarak da kullanılmaktadır (Yetişkin, 2010). Bu yönüyle sinema, sosyolojik bir mücadele alanına, toplum mühendisliğine dönüşmüştür. Devletlerin milyonlarca dolar harcayarak bir sinema filmi çektiğinin ya da sinema alanında bazı ayrıcalıklar oluşturmalarının

altında yatan ciddi gerçekler bu hakikate dayanmaktadır. Bu minvalde toplumsal egemenlik ve kitleleri yönetme becerisi devletler için sadece ulusal siper değil, uluslararası bir hegemonyaya alanıdır.

3. Devlet-Sinema İlişkisi

Sinema, diğer kitle iletişim araçları gibi devlet ve siyasal yapılar için en güçlü eğitim araçlarından biridir. Devlet kurumlarının güçlendirilmesi, siyasal eğilimler, siyasal davranış kazandırma, siyasal toplumsallaşma gibi hususiyetler sinemanın ortaya çıkışıyla birlikte daha teknik ve donanımsal olarak işlenmeye ve bir propaganda aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Güçhan, 1993). Bu yönüyle politik veya propaganda sineması olarak adlandırılan ordu, partiler, sendikalar ya da adalet olarak kavranan iktidarın yapısını incelemekte birleşen birçok yapıt ortaya çıkmıştır (Yetişkin, 2010). Devletlerin oluşturdukları sinema politikaları bu bağlamda korumacılığı ve müdahaleciliği esas alarak şekillenmiştir (Erkılıç, 2008).

Hollywood sineması, devlet-sinema ilişkisi kategorisinde ayrı bir yerde durmaktadır. Çünkü Amerikan sinema endüstrisi, yurt dışında dışişleri ve ticaret bakanlıklarından hem enformasyon hem de iktisadi anlamda yararlanarak devlet adına piyasaya girmiştir (Yorulmaz, 2010). Amerika Birleşik Devletleri'nde Hollywood sineması merkezinde yerel ve uluslararası politikalar hedeflenirken Hollywood dışı sinemalarında özellikle ulusal sinema açısından ayakta kalması sağlanmıştır. Sonuç olarak Hollywood, devletin dışında özel yapılanma olarak görülse de devletten bağımsız değildir (Erkılıç, 2008). Daha da ötesi Amerika Birleşik Devletleri, kendi politikalarına paralel olarak Hollywood sinemasını kullanarak sadece kendi toplumu için değil, tüm dünya toplumları için çok kuvvetli bir propaganda çalışmasına girişmiştir (Kutay, 2011: 21). Bu noktada Sidney Lumet'in yapımını üstlendiği *12 Angry Men* (1957) filmi hem Amerikan toplumuna hem de tüm dünyaya hukuk ve ahlak alanlarının ilişkisini kapsayan nitel mesajları vermesi bakımından sinema sektöründe mihenk taşı konumundadır. Benzer durumları Hitler döneminde Alman sinemasında, Musollini döneminde İtalyan ve Sovyet sinemasında, günümüzde ise Çin ve İran sinemasında gözlemlemek mümkündür (Erkılıç, 2008).

Hitler iktidara gelmeden önce Almanya'da var olan faşist eğilimleri kendisine tevcih ettiren birçok film çekirmiştir (Güçhan, 1993). Hatta iktidara geldikten sonra Propaganda Bakanlığını kurarak sinema endüstrisini devletin denetimine almış ve propaganda filmleri çekirmiştir. Leni Riefenstahl'ın yapımlarını üstlendiği *Triumph Des Willens* (1935) ve *Olympia 1. Teil Fest der Völker* (1938) filmleri bu propaganda sinemasının en popüler olanlarıdır.

II. Dünya Savaşı sırasında özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa dâhil olmasıyla sinema çok daha fonksiyonel ve pragmatik bir araç hâline gelmiştir. Halk-

ların savaşa olan tutumlarını belirlemek, istenilen tutkunlukları tetiklemek ve yönetim araçlarını meşrulaştırmak için dönem içinde birçok sinema filmi çekilmiştir (Adadağ, 2012).

Propaganda sinemasının diğer bir ayağını Sovyet sineması temsil etmektedir. Sergey Ayzenştayn'ın yapımını üstlendiği *Bronenosets Potyomkin* (1925) adlı film, önemli bir dönüm noktasıdır ki bu filmden sonra 1917 Ekim Devrimi gerçekleşmiş ve Sergey Ayzenştayn, Kızıl Ordu Propaganda Bölümüne görevlendirilmiştir.

Bir propaganda aracı olarak sinema Sovyetler Birliği, Çin ve Romanya'da komünizm; Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avustralya kapitalizm; İtalya, Almanya ve İspanya'da faşizm uygulamalarının siyasal erkler tarafından güçlü ve özgün bir araç olarak kullanılmasını sağlamış, egemen ideolojilerin halkların tevcihini ve teveccühünü kontrol etmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bundan dolayı devletler, sinemanın etki alanını görerek sinema sektörünün ilerlemesi için ciddi yatırımlar yapmıştır. Bu bakımdan geçmişten günümüze sinema ve devlet ilişkisinde denilebilir ki ülkeler devleti oluşturan tüm kurumlar için nasıl ki millî ve kültürel bir politika tarzları geliştirmişlerse sinema için de benzer, hatta daha kapsamlı bir politika izlemeyi benimsemişlerdir (Çağlayan, 2012).

Soğuk savaş dönemine ilişkin süper güç mücadelesinde tüm bir Hollywood filmografisi, Sovyetler Birliği'nin ve komünistlerin uzaylı canavarlara dönüştürüldüğü bir metaforik anlatılar dönemi olarak da adlandırılmıştır (Kutay, 2011).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise Amerika Birleşik Devletleri, Marshall Planı çerçevesinde bazı ekonomik destekler ve yardımlarla Avrupa'daki ülkeler üzerinde nüfuzunu arttırdınca Hollywood filmlerine uygulanan ambargonun kalkmasını sağlamış ve Avrupa'da güçlü bir pazar oluşturmuştur.

Bu bağlamda Fransa, Hollywood tahakkümünden kurtulmak, sinema endüstrisinde ekonomik ve kültürel anlamda bağımsızlığını korumak adına CNC'yi¹ kurmuştur (Gül, 2009). Bu yapıyla sanatsal eğitim bölümü okullarındaki aktiviteler sinema çerçevesinde tekrardan ele alınmış ve Fransa eğitim kurumu, bölgesel güçler ve muhtelif sivil toplum kuruluşlarıyla koordineli olarak eğitim programlarının tamamında sinema ve TV sanatsal eğitim temaları yerleştirilmiştir.

Günümüz Avrupa'sına baktığımızda ise Avrupa Birliği'nin ortak bir kültür oluşturmak için Eurimages ve Media programlarıyla sinemayı desteklediği bilinmektedir. Ancak, Avrupa'da Fransız sineması dışındaki ulusal sinemalar yok olmaya yüz tutmuştur. Fransa, etnik çeşitlilik ve emperyal anlamdaki hâkimiyet alanından dolayı kültürel kimliğinin tehdit altında olduğunu ileri sürerek sinema endüstrisini yerli anlamda özellikle desteklemektedir (Erkılıç, 2008).

1 Centre National du Cinéma et de L'image Animée.

Diğer taraftan İran İslam İnkılabı ile 1979 yılında yeni bir forma kavuşan İran sineması, kendine tematik ve icracı olarak mütenevvi alanlar açmıştır. İmam Humeyni, İran'a gelişinin ilk gününde yaptığı konuşmada sinemaya bakışını şöyle özetlemiştir, "Biz sinemaya karşı değiliz, fahşaya² karşıyız."

İnkılabın üçüncü yılına kadar devlet, gösterimde olan ve ülkeye getirilen 898 film-den 513'ünü geri çevirmiştir. Sinema alanındaki boşluğu kapatmak için de İran İslam İnkılabı öncesinde çekilmiş olan birçok film gözden geçirilerek, İslami ölçülere göre revize edilerek yeniden gösterime sunulmuştur. Bu dönemde filmler belli şartları sağlaması kaydıyla devlet tarafından hem yasal hem de iktisadi olarak desteklenmiştir (Yorulmaz, 2010).

Türk sineması ise 1948 yılında sinema alanında yapılan vergi indirimi haricinde devletten ciddi anlamda hiçbir katkı almadan 1987 yılına kadar kendi iç dinamikleriyle ayakta kalmış ve gelişmiştir.

Daha vahim bir yönüyle de I. ve II. Dünya savaşlarından sonra gelişen propaganda anlayışının tezahürü olarak tüm Avrupa ülkelerinde sinema trendleri artarken Avrupa'da sinema kurumu olmayan tek ülkenin Türkiye olduğu dikkat çekmektedir.

Türkiye siyasal tarihinde önemli kırılma noktalarında biri olan 1980 Askerî Darbesinden sonra sinema alanında dikkat çeken ve pek de görülmeyen gelişmeler olmuştur. Devlet kendi eliyle filmlere mali destek vermiş, Eurimages'e üye olmuş, sinema alanında sansür ve yasaklar konusunda gevşeme sağlamış, yasa ve yönetmelikler çıkararak yasal zeminin genişlemesine fırsat vermiştir. İlk yasal düzenleme ise çıkarılan Sinema Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile 1986'da yapılmıştır. Bu yasanın çıkmasının ardından yabancı sinema endüstrisi özellikle de Amerikan şirketleri Türkiye'de önemli bir pazar bularak sinema filmi gösterimlerini muhtelif ölçeklerde sergilemiştir (Gül, 2009).

Günümüz Türkiye'sinde ise sinema filmlerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca yönetmelik Bakanlığı, "insan onurunun, kamu düzeninin, genel ahlakın, çocukların ve gençlerin ruh sağlığının korunması amacıyla; şiddet, pornografi ve insan onuruyla bağdaşmayan görüntü ve etkiler içeren filmleri yeniden değerlendirilmek üzere Değerlendirme ve Sınıflandırma Kuruluna re'sen sevk edebilir" yetkisini vermiştir. Bu düzenlemenin Türkiye'de sinemanın ve toplumsal mukavemetin değişmesi mütevaciliğinde düşünüldüğünde, değerlendirme ve sınıflandırmadan ziyade bir denetim mekanizması olarak oluşturulduğu dikkat çekmektedir (Erkılıç, 2008).

2 Büyük günah, çirkinlikler, akla ve ahlaka uygun olmayan işler anlamlarında kullanılmaktadır. Kaynak: <http://www.luggat.com/0/fah%C5%9Fa/1> adresinden 25 Mayıs 2017 tarihinde alınmıştır.

Türkiye’de sinema politikaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü tarafından yürütülürken Fransa’da Kültür ve İletişim Bakanlığına bağlı otonom bir kuruluş olan CNC, Hindistan’da Enformasyon ve Yayıncılık Bakanlığına bağlı müstakil ve ana birimler, İran’da Kültür ve İslami İrşad Bakanlığının Sinema, Görsel ve İşitsel İşler Yardımcılığı ve bu bakanlığa bağlı kurumlar, Güney Kore’de ise Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı özerk bir kuruluş olan KOFIC³ tarafından yürütülmektedir (Gül, 2009).

4. Sinema ve Eğitim

Günümüzde eğitim, hemen hemen her devlette temel bir hak ve taşıyıcı bir alan olarak görülmektedir. Eğitim, yaygın kabul edilen tarafla okula mahsus olmayıp hayat boyu öğrenmeyi içine alan makro bir sürece tekabül etmektedir. Nitekim devletler de vatandaşlarının eğitilmesi için sadece eğitim kurumlarını değil aynı zamanda kitle iletişim araçlarının önemine binaen medya organlarını da kullanmaktadır.

Kitlesele bir eğitim aracı olarak sinema filmlerinin eğitim temasını konu edinmesi de çoğunlukla toplumsal gerçekliğe ve devletin ideolojik kaygılarına paralellik göstermektedir. Sinemanın toplumu etkilemesi ve aynı minvalde toplumdan da etkilenmesi, sinema filmlerindeki eğitim olgusunun eğitici sinema kapsamında ele alınmasını, devletler tarafından zaruri kılmaktadır.

Eğitici sinema tabiri burada, çok daha geniş ve geniş olduğu kadar da müphem bir anlam taşımakta ve çoğu zaman da pedagoji, öğretici, okul, derslik, terbiye filmleri gibi muhtelif anlamlarda birbirlerinin yerine geçen ya da iç içe olan ifadelerle kullanılmaktadır. Bu doğrultuda eğitici filmler; tavsif etme, temessül etme, tevcih etme, tahvil etme ve siyasal erkin ihtiyaç duyduğu toplumsal desteğin teşekkülü gibi önemli misyonlara sahiptir.

Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Almanya gibi hem devletin hem de sinemanın gelişmişliği paralellik arz eden ülkelerde eğitici sinema daha fazla öne çıkmaktadır. Eğitici sinemanın hedef kitlesi ise sadece okul temelli bir tahditle öğrenciler, bir bakıma da çocuk veya gençler değil aralarında herhangi bir fark gözetilmeksizin toplumun tamamıdır. Yani bu tarz filmlerin tamamının nihai amacı toplumun, bizatihi kitlelerin eğitimidir (Adadağ, 2012).

Sinemada tedaris menşeiile eğitim filmlerinde okul, öğrenci, öğretmen, müdür, eğitim metodu gibi eğitim durumlarının muhtelif yönlerine değinen her türlü mesele konu olarak işlenmektedir. Bazen bir öğretmenin hayat hikâyesi, bir çocuğun okuma azmi, bir sınıfta veya okulda yaşananlar, öğretmen-öğrenci ilişkisi, bazen de eğitim sisteminin eleştirisi doğrudan konu olmaktadır.

³ Korean Film Council.

Anlatı türü bakımından analiz edildiğinde ise eğitim temalı filmlerin genellikle drama, komedi veya trajedi formlarında işlendiği de dikkate değer diğer bir husustur (Kocadaş, 2004).

Eğitim içerikli filmler, öğretmenlerin içinde buldukları toplumla nasıl iletişime geçmeleri gerektiğine dair perspektif geliştirmesine, eğitimcilerin içinde buldukları toplumun eğitim ve eğitimcilerden beklentilerini görmelerine ve popüler anlatıların dramatik etkisiyle eğitimcileri ilgilendiren sosyal meselelerin altını çizmesine yardımcı olabilmektedir. Dolayısıyla, eğitim ve eğitimcilerle ilgili yapılmış olan filmlerden ya da bu temayı içinde barındıran diğer türdeki filmlerden elde edilecek pek çok veri bulunmaktadır (Yüksel, 2015: 12-15). Hatta Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı, aday öğretmenler için örnek film listesi hazırlamıştır.⁴ Ayrıca Bakanlık, “Aday Öğretmen Film İzleme/Değerlendirme Formu” oluşturarak aday öğretmenlerin filmler hakkında kanaatlerini değerlendirme imkânı da geliştirmiştir.⁵

5. Türk Sinemasında Eğitim Teması

Türk sinemasında eğitim teması Türkiye’de sinemanın gelişme yılları olan 1950’lere dayanır. Ancak bu yıllarda eğitim teması doğrudan bir örneklem olmanın çok, filmlerde işlenen ana kurgunun yan unsuru olarak belirmiştir.

Genellikle üniversitelerin yüksek kültürlü ve diplomalı figürlerle temsil edildiği film tecrübelerinde eğitim içerikleriyle ilgili hemen hemen hiçbir konuya girilmemiş, ne üniversite ne de diğer okul türleri, sorunsallık veya tema işlevinde ele alınmıştır.⁶

Türkiye’nin 1970’lerle yaşamaya başladığı politik süreçlere paralel olarak sinema dünyası da şekillenmiştir. Filmlerin ana kurgusu, üniversitelerdeki siyasi olaylardan veya politize olmuş öğretmen veya öğrenci tiplmelerinden uzak olmakla birlikte dönemin toplumsal ve siyasal meselelerine ışık tutması açısından önemli bir yerde durmaktadır.

Kurumsal bir tema olarak bahsedilecek olursa üniversiteler, filmlerde politik kimliğin oluşmasındaki rolünden dolayı imgesel bir öneme sahipse de asıl hikâyenin dışında kalan bir olgu durumundadır. Bu filmler, karakterlerinin öğrencilik yıllarından ziyade hayata atıldıktan sonraki tecrübelerini konu edinmiştir⁷ (Maktav, 2001).

Başka bir yönüyle de toplumdaki politik durumların tevcihi olan işçi-aydın dayanışmasına atfen filmlerde üniversiteden sonra mühendis olan karakterlere sıklıkla

4 https://mugla.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/03034838_filmistesirnek.pdf

5 <http://oygm.meb.gov.tr/www/aday-ogretmen-yetistirme-programi-17102016/icerik/358>

6 Samanyolu (1959), Otobüs Yolcuları (1962).

7 Ölünceye Kadar (1970), Arkadaş (1974).

yer verilmiştir. Türk sinemasında izlenen zengin kız-fakir oğlan kısıkcından karakterleri kurtaran da dolaylı vurgu olarak bu meslekler ve üniversite sonrasındaki umutlar olmuştur.

Türk sinemasının en bilinen ve izlenen; okul, öğretmen ve öğrenci temalı filmi ise “Hababam Sınıfı” serisidir. Ertem Eğilmez tarafından Rıfat Ilgaz’ın romanından uyarlanan *Hababam Sınıfı*’nın ilk filmi 1975 yılında çekilmiştir. İzleyici ilgisinin fazla olması üzerine filmin yönetmeni Ertem Eğilmez aynı yıl *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*, 1976’da *Hababam Sınıfı Uyanıyor* ve *Hababam Sınıfı Tatilde*, 1981’de de *Hababam Sınıfı Güle Güle*’yi çekmiştir. Bu seride dikkat çeken nokta, kendini eğitime adanmış idealist ve disiplinli öğretmen Mahmut Hoca’nın hem bozuk eğitim sistemi içinde kaybolmak üzere olan öğrencilerine yol gösterme hem de filme konu olan dayatılan eğitim durumlarına meydan okuma çabası içinde olmasıdır. Sözü edilen üç film serisinde de öne çıkan – bundan sonraki filmlere de konu olan—⁸ öğretmenlerin idealistlikleri ve mesleklerine adanmışlıkları olmuştur (Yüksel, 2015).

Türk sineması 1990’lara kadar, ekseriyetle lise dönemi filmleri çekmiş, üniversitelerin içinde ne olup bittiğiyle ilgili bir senaryoya başvurmamış ve bundan dolayı da üniversiteler sadece bir sembol olarak kalmıştır. Diğer bir deyişle üniversiteyle hayat birbirinden açık bir şekilde ayrılmıştır.⁹

Türk sinemasının Yeşilçam Sineması haricinde şekillenen yüzleri de vardır. Dindar kesimin kolektif bilincini yansıtan ve pratize eden bu filmler, Türkiye siyasi tarihıyla devamlı inişli çıkışlı dönemler yaşayan özellikle üniversite gençlerinin hâllerine münhasır meseleleri konu edinmiştir.¹⁰

Türkiye’deki dindar kesimin muhtelif toplumsal meselelerinin başında gelen üniversitelerdeki başörtüsü hadiseleri, kimlik kazanma, manevi değerleri teçhiz gibi hususiyetler öne çıkan sinema temaları olmuştur. Bu toplumsal hadiseler sinemanın farklı formlarıyla ve ele alış biçimleriyle beyaz perdeye konjonktürel olarak yansımıştır.¹¹

Eğitim teması mihverinden devam edilecek olunursa sinemalara en çok yansıyan hususiyetlerin öğretmenler üzerinden verildiği de gözlemlenmektedir. Aslında bu doğal bir durumdur; çünkü öğretmenler tüm eğitim sisteminin taşıyıcıları, yöneticiler ve öğrenciler için olmazsa olmaz ara bir statüdür. Bu yönüyle sinemada öğretmen faktörü olmadan eğitim olgusunun işlenmesi pek de mümkün değildir. Böyle olması sebebiyle de sinemada öğretmene dair diğer temaların işlenmesi,

8 Gönül Yarası (2005), İki Dil Bir Bavul (2008).

9 İkili Oyunlar (1989), Bir Sonbahar Hikâyesi (1993).

10 Memleketim (1976).

11 Yalnız Değilsiniz (1990), Sonsuza Yürümek (1992).

hatta bir sinema filmine öğretmenin sosyo-ekonomik durumunun konu olması¹² söz konusu olabilmektedir (Efendioğlu, 2013).

Yine Türkiye’de öğretmen üzerinden verilen mesajların içeriğinde devletin temsilcisi, öğretmen-dindar mücadelesi veya öğretmen-dindar barışı, idealist öğretmen, köyün dönüşümünün mimarı, politik öğretmen gibi karakteristikler de vardır.

6. Eğitim Sistemlerinin Örgütsel ve Yönetsel Sorunları

Siyaset ve toplum teorileri açısından devletin kâmil manada ayakta kalabilmesi adalet, fırsat eşitliği, liyakat ve istişare gibi kavramları ne ölçüde kullandığıyla yakından ilişkilidir. Sistem temayülleri ve yönetim anlayışı ise bu kavramlardan sonra gelmektedir. Çünkü sistem kendini ayakta tutan unsurla ancak işleyebilir. Bu minvalde eğitim ve sistem kategorileri doğru kodlanarak ele alınmalıdır.

Topçu’ya (2016) göre, milletimizin üç asırdan beri geçirmekte olduğu buhranların sebebi ve kaynağı kültür ve maarif sahasında aranmalıdır. Millet bünyesinde inkılâplar mektepte başlar ve her milletin kendine özel olan mektebi vardır. Millî mektep zihniyeti ve örfleriyle, metotları ve müfredatıyla, terbiye prensipleri ve psikolojik temelleriyle, hatta binasının yapı tarzıyla kendini başka milletlerinden ayırır. Millet ruhunu yapan maariftir. Maarifin düşmesi millet ruhunu yerlere serer. Maalesef değer vermeyiş millet ruhunun yıkılışını hazırlar. Maarif hangi yönde yürürse millet ruhu da onun arkasından gider. Şu hâlde millet, maarifi demektir.

Bu noktadan hareketle denilebilir ki bir medeniyet, ülke veya bir kesim için eğitimin en nihai amacı, nitelikli insan yetiştirmektir. Makalenin konusu açısından bu niteliğin bağlı olduğu iki unsur olan örgütsel ve yönetsel boyut hem eğitim sistemi hem de sinemaya konu olan tarafıyla önemli bir noktada durmaktadır. Ancak burada örgütsel ve yönetsel kavramlarıyla ilgili açıklığa kavuşturulması gereken durumlar vardır ki o da örgütsel veya yönetsel dendiğinde nelerin anlaşılması gerektiğidir.

Örgütsel ve yönetsel meseleler birbirlerini bütünleyen niteliktedir. Yönetim olgusu olmadan örgütün, örgüt olgusu olmadan da yönetimin anlamı zayıf kalır. Bundan dolayı bu iki olgu arasındaki korelasyon yüksek tutulmuş, birbirlerinden müstakil olarak ele alınmamıştır. Ancak, semantik bir ayrıma gidilecek olunursa örgütsel dendiğinde sistemin kurumsallaşmasını sağlayan hiyerarşik ve bürokratik yapılar kastedilirken yönetsel dendiğinde bu hiyerarşik yapıyı temsil eden insanların yönetim şekliyle ilgili durumları anlaşılmalıdır.

¹² Öğretmen (1988), Blackboards (2000).

Örgütsel olarak devletlerin eğitim yapılarında üst, aracı üst ve temel sistemler olarak nitelendirilebilecek hiyerarşik bir görüntüsü vardır. Hiyerarşik kavramının altında da hiyerarşik düzen, hiyerarşik iletişim, yönetmelik, yetki alanları, atamalar, görev süreleri, statüler, maaşlar, bürokratik bilgi, bürokratik mobilizasyon, tabakalaşma, bürokratik oligarşi, otorite gibi kavramlar ve olgular gündeme gelmekte ve sorunsallık olarak da incelenmektedir.

Amaç ve sorunsallık üzerinden konuyu biraz daha müşahhas hâle getirecek olursak Uluğ'a (1998) göre, eğitim üst sistemi olan Millî Eğitim Bakanlığının merkez örgütünün başlıca görevi, eğitim sisteminin etkin biçimde işleyebilmesi için gerekli yönetsel kararları almak ve üretmektir. Bilimsellik ve işlevsellikten uzak, kadro sağlama amaçlı büyüme politikalarının ortaya çıkardığı yeni örgütsel birimler, gereksiz görev bölünmelerine yol açmakta; bu da planlama, eşgüdüm ve iletişim süreçlerinde yarattığı tıkanıklıklarla işleyişi zorlaştırmaktadır.

Aracı üst sistemler yönüyle konuya bakıldığında, bunlar Millî Eğitim Bakanlığının taşradaki il ve ilçe Millî eğitim müdürlükleridir. Eğitim sisteminde yöneticilik meslek hâline gelmediği için alt birimlere verilen yetkilerin ne ölçüde yerinde kullanılabildiği de ayrı bir sorundur. Oysa eğitim kurumlarının kendi içinde çözümlenemeyen çoğu sorunun bu düzeyde çözümlenebilmesi etkililik açısından önemlidir.

Temel sistemler yönü ile okulların ana işlevi, eğitim hizmeti üretmektir. Okul sistemi, eğitimin üretilmesi için gereken insan gücü, teknoloji, donanım, bilgi vb. açısından üst sistemlere bağımlıdır. Bu bağımlılık, okulun, eğitim niteliğini artırmada çoğu kez yetersiz kalmasının ana nedenleri arasındadır. Dolayısıyla okul sisteminin iyi işlememesi sonuçta tüm eğitim sisteminin yetersiz kalmasına neden olabilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatının yetki konusunda fazlaca bir yükü vardır. Bu yetkilerin bir kısmının paydaş kuruluşlara verilmesinin gerekliliği konusunda kolektif bir mutabakat da mevcuttur. Ancak hangi yetkilerin kimlere, ne derece devredileceğine yönelik somut tekliflerin sunulması ve müzakere edilmesinin de gerekliliği vardır.

Millî Eğitim Bakanlığı, yürüttüğü faaliyetler ve karar alma süreçleri bakımından oldukça merkeziyetçi bir görünüme sahiptir. Bu merkeziyetçilikte okul yönetimlerinin personel, bütçe gibi okulun işleyişini doğrudan etkileyen yönler konusunda merkez örgütüne aşırı derecede bağımlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu minvalde eğitimde bir kamu reformuna ihtiyaç olduğu kadar millî eğitim örgütlenmesinde yerleşmeye gidilmesi ve merkeziyetçilikten feragat edilmesinin gerektiği konusunda genel bir uzlaşa da mevcuttur.

Türkiye’de Anayasa gereği yükseköğretim yetkileri Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından kullanılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı yükseköğretim konusunda öğrencileri taşıyıcı bir pozisyonda işlev görmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının bu noktada yükseköğretim kurumlarıyla koordineli bir yetki paylaşımına girmesi ya da YÖK’ün yetki paylaşımına gitmesi gerekmektedir (Gür & Çelik, 2009).

Türkiye’deki tüm eğitim kurumları 3 Mart 1924’te yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlamıştır. Bu yasal zeminle farklı tarzda eğitim veren yapılar kaldırılarak ve eğitim kurumlarının çeşitlenmesi önlenerek tek tip bir modele geçilmiştir. Böylelikle bütün yerel veya yaygın eğitim kuruluşları Bakanlık yetkisiyle devlet tarafından kontrol edilir hâle gelmiştir.

Başdemir’e (2012) göre, Türkiye’nin eğitim sistemindeki en yapısal sorunlardan biri, eğitimin devlet tekelinde olmasıdır. Türkiye’de tekeli bir eğitim modeli uygulanmaktadır. Tüm müfredatı devlet memurları belirler. Talim Terbiye Kurulu, eğitimin politikasının uygulanmasında tek söz sahibidir. Kitapların içerikleri burada devlet memurları tarafından belirlenir. Devlet, bakanlık dışındaki eğitim kurumlarının açılmasına izin vermez. Görünürde özel okullar vardır ancak bunlar teknik anlamda özel okul değildir.

Türkiye’nin özel üniversiteler dâhil yükseköğretim yapılanması ve işleyişi tamamen devlet inisiyatifiyle şekillenmektedir. Örneğin üniversitelerin müfredatları tamamen YÖK’ün kontrolündedir. İşleyişte ise üniversitelere dersleri belirleme hakkı verilmeyle birlikte fakültelere bu derslerin içeriklerine müdahale konusunda ancak %30 yetki hakkı tanınmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı ile doğrudan ilişkisi olan eğitim fakültelerinden nitelikli öğretmen yetiştirmeye ilgili de sorunları vardır. Bu meselenin temelini; fakültede yetersiz sayıda öğretim elemanı oluşu, öğretmen yetiştirme programlarına başvuran öğrencilerin akademik başarı seviyelerinin ya da üniversite seçme ve yerleştirme sınavında aldıkları puanın ortalamasının altında seyretmesi (Kösterelioğlu & Bayar, 2014), mesleğe iş bulma gözüyle bakılması ve staj imkânlarının zayıf olması gibi sebepler vardır.

Yönetsel olarak Türkiye’de Millî Eğitim Bakan’ının kısa süreli aralıklarla değişmesinden, değişen bakana göre farklı eğitim politikaları izlenmesinden ve bunlara bağlı olarak oturmamış bir eğitim sisteminden kaynaklanan bir istikrar sorunu vardır.

Gür’e (2009) göre, 28 Şubat dönemi sonrası 1997 yılında uygulamaya konan temel eğitim reformuyla birlikte, sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz eğitime geçilmiştir. Ancak, ciddi bir planlama yapılmaksızın bir reforma girilmesi ciddi bir derslik ve öğretmen açığı doğurmuştur. İmam Hatip Liselerinin orta kısımlarının kapatılması

adına yapılan bir değişikliğin, sistemin diğer uzuvlarını nasıl etkileyeceği hesaba katılmamış ve bu değişikliğin neden olacağı sorunları telafi edici önlemler alınmamıştır. Örneğin, kesintisiz sekiz yıllık eğitimle birlikte, ülkenin esnaf ve sanatkârlarının insan kaynağı olan çıraklık müessesesi ciddi darbe almıştır.

YÖK'ün 1999 yılında katsayı kararını uygulamaya koymasıyla birlikte, meslek liselilerin alanları dışında yükseköğretim talepleri görmezlikten gelinmiştir. Meslek liseli öğrencilerin sistem içerisinde büyüyen payı doğal mecrasından çıkarılmış ve on yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ telafi edilemeyen bir düzeye inmiştir. Sistem içerisindeki meslek liseli öğrenci payı 1999'da %48'lerde iken YÖK'ün katsayı uygulamasıyla birlikte bu oran gittikçe düşmüş ve 2003 yılında %36'lara kadar gerilemiştir.

Eğitimde okulun rolü optimize edilmelidir. Mevcut durumla okul, öğrenmen için bir handikap, öğrenci için de meraktan ve öğrenme hissiyatından elimine edilmiş bir mekân pozisyonundadır. Öğrenciye verilen eğitim, öğrenmeyi teknik bir meselemiş gibi telakki etmesine sebebiyet vermektedir. Okul ve sınıf dizaynları ülkenin dört bir tarafında aynı mantık ile yapılmakta ve bölgesel, bireysel özellikler gibi hususiyetler göz ardı edilmektedir. Maalesef diğer önemli bir yönüyle de eğitim toplumsal bir algıyla okula sıkıştırılmış durumdadır.

Öğrenciler sadece aşırı disipline dayalı akademik eğitim almaktadır. Disiplin, Türkiye eğitim sisteminin vazgeçilmez unsuru hâline gelmiştir. Tek tip okul kıyafeti, ilk ve ortaöğretimde dersliklere sırayla girilmesi, sınıflardaki sıra ve boya göre oturma düzeni, muhtelif etkinliklerde askerî yürüyüş yapılması, hatta üniversite mezuniyet törenlerinde akademisyenlerin bu yürüyüşe göre protokolü selamlaması disiplin ve asker mantalitesi bakımından önemli göstergelerdendir.

Başdemir'e (2012) göre, Türkiye'de öğretmenlerin akademik zekâ ortalaması, diğer zekâ türlerinin çok üzerindedir. Bunun nedeni, eğitimde öğretmenin etkisini azaltmaktır. Öğretmenlerden beklenen kişisel becerilerini göstermesi, iyi bildiği şeyleri öğrencilere aktarması değildir. Öğretmen, Türkiye eğitim sisteminde pasif bir araçtır. İşini iyi yapan ya da yapmayan ayrımı yoktur. Performanslar ölçülmez. İlköğretimde seviye tespit sınavları yapılmakta ve öğretmenlerin başarı durumları takip edilebilmektedir fakat başarılı öğretmenlere ödül sistemi yoktur. "Sınıfa hâkimiyet", disiplin ve müfredatı aynen uygulama, temel öğretmenlik becerisi kabul edilmektedir (Başdemir, 2012).

Teyfur'a (1995) göre öğretmenler görmüş olduğu eğitim ve kişilik özelliklerine göre davranmaktadırlar. Öğretmenler sadece çalıştıkları eğitim kademesinin amaçlarını gerçekleştirmekle yükümlü tutulmakta ve ayrıca bu kişilerin belirtilen amaçları gerçekleştirecek nitelikte olması beklenmektedir.

Kösterilioğlu'na (2014) göre Türkiye'de eğitim politikalarının oluşturulmasında öğretmen görüşlerinin alınması ve öğretmenlerin doğrudan eğitim sistemine katkı sağlamalarının önü açılmalıdır.

Diğer bir taraftan da Türkiye'ye özgü okul yapılanmasıyla ilgili konuların başında özel okullar, taşımali okullar, birleştirilmiş sınıflar, yeterli sayıda nitelikli öğretmen sorunu, eğitim uygulamalarındaki aksaklıklar gibi sorunlar vardır.

Öğretmen adaylarının Türkiye eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri konusunda yapılan araştırmada ise merkezî sınavlar, kalabalık sınıflar, ezberci eğitim, donanım ve fiziki yapı eksiklikleri, mevcut öğretmenlerin niteliği, öğretmen atama sistemi, öğretmen sayısının azlığı ve alan dışı derse girme, öğretmen yetiştirme sistemi, eğitime erişimdeki eşitsizlikler, siyaset (ideolojik ayırım ve kayırma), okulların finansman sorunları, mesleki ve teknik eğitim, rehberlik, birleştirilmiş sınıflar, taşımali eğitim, sistemin merkezizetçi yapısı, okul-aile işbirliği, okullarda şiddet, yükseköğretim mezunlarının istihdamı, öğrencileri yönlendirme ve mesleki yönlendirme eksiklikleri gibi konular sıralanmıştır (Yılmaz & Altınkurt, 2011).

Türkiye'nin çok kültürlüğü ve dinamikleri düşünüldüğünde Türkçe haricinde ana dilde eğitimin önünün kapatıldığı, Anayasa ile sınırlandırılmış ciddi bir sorunu da vardır. Eğitimde farklı dillerin olması toplumsal bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Fransa, İrlanda ve Lüksemburg gibi Avrupa ülkeleri bu sorunu kendi çözümlerinde aşmış ve çok dilliliği sorun olmaktan çıkarmışlardır.

7. Eğitim Temalı Filmler

Sinema-eğitim ilişkisinin dünya sinemasına konu olması sinemanın ilk yıllarına kadar dayanır. Ancak, ulusal yönlerinin ağır basmasından dolayı pek azı küresel ölçekte sinema dünyasına mal olmuştur. Bu makalede ele alınan filmler IMDB¹³ endeksli ölçümler üzerinden analiz edilmiştir. Bu bağlamda eğitim temasıyla öne çıkan filmler, ülke ve konu tasnifine tâbi tutulmuş, IMDB puanları ve oylamaları dikkate alınarak aynı ülkede benzer temaları işleyen filmler elimine edilmiş ve yine kalan filmler puan ve oylamaları dikkate alınarak tekrar sıralamaya tâbi tutulmuştur.

Bu çalışmada filmlerin sinema alanının unsurları bakımından iyi/kötü, güzel/çirkin ya da teknik/yüzeysel gibi yorumlarına ve kritiğine gidilmemiştir. Aslanan hangi ülkelerde, hangi eğitim temalarının işlendiği, filmlerin prestiji ve bunun bize yerel ve küresel ölçekte bir analiz sunup sunamayacağıdır. Bundan dolayı sıralama mutlak bir değeri temsil etmemektedir.

13 Internet Movie Database

Tablo 1: Eğitim Temalı 40 Film, IMDB Oran ve Oylamaları¹⁴

Sn.	Film	Ülke	Yönetmen	IMDB Puan	IMDB Oylama
1	Hababam Sınıfı (1975)	Türkiye	Ertem Eğilmez	9,4	28.800
2	Whiplash (2014)	ABD	Damien Chazelle	8,5	476.907
3	Taare Zameen Par (2007)	Hindistan	Aamir Khan	8,5	102.581
4	3 Idiots (2009)	Hindistan	Rajkumar Hirani	8,4	238.585
5	Good Will Hunting (1997)	ABD	Gus Van Sant	8,3	654.695
6	Black (2005)	Hindistan	Sanjay Leela Bhansali	8,2	26.611
7	Les Quatre Cents Coups (1959)	Fransa	François Truffaut	8,1	75.789
8	Dead Poets Society (1989)	ABD	Peter Weir	8	294.174
9	The Breakfast Club (1985)	ABD	John Hughes	7,9	275.651
10	Captain Fantastic (2016)	Rusya	Matt Ross	7,9	104.845
11	Les Choristes (2004)	Fransa	Christophe Barratier	7,9	46.630
12	Être et Avoir (2002)	Fransa	Nicolas Philibert	7,9	6.804
13	Der Blaue Engel (1930)	Almanya	Josef von Sternberg	7,8	10.959
14	Gönül Yarası (2005)	Türkiye	Yavuz Turgul	7,8	7.713
15	Beyond the Blackboard (2011)	ABD	Jeff Bleckner	7,8	1.571
16	Billy Elliot (2000)	İngiltere	Stephen Daldry	7,7	102.685
17	Detachment (2011)	ABD	Tony Kaye	7,7	61.255
18	To Sir, with Love (1967)	İngiltere	James Clavell	7,7	12.543
19	The Ron Clark Story (2006)	Kanada	Randa Haines	7,7	7.793
20	Die Welle (2008)	Almanya	Dennis Gansel	7,6	85.801
21	The Great Debaters (2007)	ABD	Denzel Washington	7,6	49.609
22	Freedom Writers (2007)	ABD	Richard La Gravenese	7,5	55.629
23	Khoda Nazdik Ast (2006)	İran	Ali Vazirian	7,5	74
24	Entre Les Murs (2008)	Fransa	Laurent Cantet	7,5	30.325
25	Monsieur Lazhar (2011)	Kanada	Philippe Falardeau	7,5	16.711
26	Akeelah and the Bee (2006)	ABD	Doug Atchison	7,5	15.933

14 <http://www.imdb.com> adresinden 22.05.2017 tarihinde alınmıştır.

27	The First Grader (2010)	İngiltere	Justin Chadwick	7,5	3.591
28	İki Dil Bir Bavul (2008)	Türkiye	Özgür Doğan	7,5	1.634
29	Lean On Me (1989)	ABD	John G. Avildsen	7,4	15.124
30	Padre Padrone (1977)	İtalya	Paolo Taviani	7,4	2.786
31	Precious (2009)	ABD	Lee Daniels	7,3	91.588
32	Stand and Deliver (1988)	ABD	Ramón Menéndez	7,3	12.949
33	Buda as Sharm Foru Rikht (2007)	İran	Hana Makhmalbaf	7,3	1.730
34	Hakkari'de Bir Mevsim (1983)	Türkiye	Erden Kıral	7,3	279
35	Half Nelson (2006)	ABD	Ryan Fleck	7,2	74.130
36	Bal (2010)	Türkiye	Semih Kaplanoğlu	7,2	5.528
37	Öğretmen (1988)	Türkiye	Kartal Tibet	7,2	1.379
38	Blackboards (2000)	İran	Samira Makhmalbaf	7	2.112
39	Son Ders: Aşk ve Üniversite (2008)	Türkiye	Mustafa U. Yağcıoğlu	7	1.881
40	The Emperors Club (2002)	ABD	Michael Hoffman	6,9	14.893

Çalışmanın bulgularına ve yorumlarına ilişkin genel bir giriş yapmak gerekirse örnekleme konu olan ülkeler alfabetik sırayla şöyledir: Amerika Birleşik Devletleri (14), Almanya (2), Fransa (4), Hindistan (3), İngiltere (3), İran (3), İtalya (1), Kanada (2), Rusya (1), Türkiye (7).

Nicelik bakımından en fazla eğitim temalı filmler Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılırken gişe hasılatı bakımından Rajkumar Hirani'nin yapımını üstlendiği Hindistan menşeli *3 Idiots* (2009) filmi 53,12 milyon dolarla en fazla izlenen eğitim temalı film olmuştur.¹⁵

Ertem Eğilmez'in yapımını üstlendiği Türkiye menşeli *Hababam Sınıfı* (1975) filmi, eğitim temalı filmlerin IMDB puanında 9,4 ile en yüksek değeri alırken ülke bazında IMDB ortalama puanı ele alındığında 8,4 ile Hindistan menşeli filmlerinin en prestijli eğitim temalı filmler olduğu görülmektedir.

Öğrencinin veya öğretmenin bireysel özelliklerini ön plana çıkaran filmler en fazla Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İngiltere menşeliyken sistem eleştirisine vurgu yapan filmler en fazla Almanya, Fransa, Rusya ve Hindistan menşelidir.

Bir diğer yönüyle de toplumsal yapıya ve ekonomik zorluklara vurgu yapan filmlerin en fazla Türkiye, İran ve İtalya menşeli olduğu dikkate değerdir.

15 http://www.obs.coe.int/online_publication/reports/focus2010.pdf Erişim Tarihi:22.09.2010

8. Örgütsel ve Yönetmel Sorunların Sinemaya Yansıması

Dünya sinemanın eğitim ana kategorisi içinde ele aldığı çok sayıda boyut vardır. Bunların başında örgütsel ve yönetmel olarak sistem eleştirisi, okul yapısı, öğretmen-öğrenci ve öğretmen-yönetim ilişkileri gibi konular gelmektedir.

Örgütsel olarak müdürün üzerinde bulunan hiyerarşik yapılar hakkında sinemaya konu olan bir malzeme bulmak ise oldukça zordur. Hem ulusal hem de tabiri caiz ise mahrem bir alan olarak beliren ülkelerin millî eğitim yapıları bu alanda tartışma konusu yapılmamıştır.

Yönetmel olarak da sinema filmlerinin en çok merkeze aldığı nokta öğretmen olmuştur. Okul veya sistem eleştirisi yapılacaksa bile öğretmen üzerinden yapılması sinemaya malzeme konusu olması bakımında hem çekici hem eğitici hem de mesaj vericidir. Ancak, bu aynı zamanda öğretmenin haricindeki eğitimin diğer unsurlarının göz ardı edilmesine sebebiyet vermiştir. Devletler bile kendi üzerine düşen vazifeyi öğretmenler üzerinden pazarlamayı ulusal bir çıkar bilmıştır. Bunlara mukabil öğretmenin değeri ve statüsü noktasında gerçekçi adımların atıldığından bahsetmek oldukça zordur.

Devletlerin güven algısı bakımından bu minvalde tüm ara kademelerden çok öğretmene olan önceliği dikkat çekmektedir. Örneğin, okul yöneticilerinin (müdür, dekan vs.) kötü rollerde veya çaresiz olduğu filmlerde öğretmen; öğrenci ve sistem için önemli bir kurtuluş kapısıdır. Türkiye’de Ertem Eğilmez’in yapımasını üstlendiği *Hababam Sınıfı* (1975) bunun en güzel örneklerinden biridir. Özel okul hüviyetindeki Çamlıca Lisesinin yeni gelen müdür muavini tiplemesindeki “Mahmut Hoca” hem okul müdürünün ekonomik çıkarlarına göğüs germektedir hem de öğrencilerin iyi bir eğitim almaları için çaba sarf etmektedir.

Yönetim zafiyetini ve öğretmenlerin üstün gayretlerini konu edinen dünya sinemasına mal olmuş diğer yapıtların başında ise Peter Weir’in yapımasını üstlendiği Amerika Birleşik Devletleri menşeli *Dead Poets Society* (1989) filmi gelmektedir. Filme konu olan müdür, geleneksel eğitim metotlarını uygulayan ve katı disiplinden taviz vermeyen bir tiplemeye sahiptir. Okula yeni atanan edebiyat öğretmeni John Keating ise mevcut yapıya karşı hem bir sistem eleştirisi getirmiş hem de öğrencilerin umutlarının yeşermesini sağlamıştır. Yönetici-öğretmen ilişkisinin en katı işlendiği filmlerden biri olma özelliğinde olan bu filmin sonunda John Keating, müdürün idari gücüyle okuldan uzaklaştırılır.

Müdür zafiyetinin işlendiği bir diğer yapıt, Christophe Barratier’in yapımasını üstlendiği Fransa menşeli *Les Choristes* (2004) filmidir. Yatılı bir okulu konu alan filmin başrol oyuncusu müzik öğretmeni M. Clement Mathieu, okul müdürünün çıkarıcı, egoist, aşırı disiplinli ve cezaları abartan metodundan rahatsız olarak

müziğin dayanışma yönünü kullanmış ve tüm okulun değişmesini sağlamıştır. Okuldaki değişimden okul müdürü de etkilenmeye başlamıştır ki filmin sonunda okulda meydana gelen bir hadiseden müdür otoritesini kullanarak öğretmeni sorumlu tutar ve okuldan uzaklaştırılır.

Bir diğer benzer temayı Randa Haines'in yapımını üstlendiği Kanada menşeli *The Ron Clark Story* (2006) filmi işlemiştir. Ancak bu filmde öğretmen rolündeki Ron Clark vermiş olduğu eğitim mücadelesinin sonunda diğer filmlerin aksine kural-larıyla ün salmış olan müdürün de olumlu yönde değişmesini sağlayarak okulda çığır açmıştır.

İrkçilik üzerinden eğitim sisteminin örgütsel sorunlarına dikkat çeken ve yaşanmış bir hayat hikâyesini konu alan Denzel Washington'ın yapımını üstlendiği Ame-rika Birleşik Devletleri menşeli *The Great Debaters* (2007) filmi 1935 yılına ait sorunları beyaz perdeye taşımıştır. Eğitimde meydana gelen örgütsel ayrıma dik-kat çeken filmde Melvin B. Tolson rolündeki öğretmen, ırkçılık üzerinden ortaya çıkan sorunu, öğrencilerine verdiği eğitim üzerinden aşmaya çalışmıştır. Başka bir yönüyle film, Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi tarihiyle yüzleşmesine imkân tanıyarak ırkçılık ve eğitim kategorisi üzerinden özgün bir mesaj vermiştir.

Öğretmen atamalarının ya da öğretmenin iş bulma arayışlarının örgütsel bir sor-un olarak ele alındığı geniş bir film çalışması vardır. Örgütsel bir sorun olarak Tür-kiye'de özellikle doğu illerinin geri bırakılmışlığına, mahrumiyetine, yoksulluğuna istinaden öğretmenler için bir zorluk, devlet içinde öğretmene tehdit unsuru ola-rak kullandığı sürgün mantığı vardır. Türk sinemasında Özgür Doğan'ın yapımını üstlendiği *İki Dil Bir Bavul* (2008), Erden Kıral'ın yapımını üstlendiği *Hakkâri'de Bir Mevsim* (1983) ve Yavuz Turgul'un yapımını üstlendiği *Gönül Yarası* (2005) filmleri bu sorunları beyaz perdeye taşıyan yapıtlardır.

Bu üç film üzerinden tenkit edilen önemli hususlar vardır. Yüksel'e göre (2015) öğretmenlik mesleği üzerine yapılan çalışmaların çoğunda öğretmenliğin son derece önemli bir meslek olduğu, toplumun şekillenmesinde öğretmenlerin çok önemli bir işlevinin olduğu, öğretmenlerin öğrencilere ve toplumun geri kalanına model oluşturduğu, bu meslekte yapılan hataların telafisinin çok güç olduğu dile getirilmektedir. Ne var ki tüm bunların yanı sıra Türkiye'de öğretmenlik ve eğitsel sorunlar çokça tartışılan alanlardandır. Öğretmenlerin pek çoğu, güç ve tatmini düşük koşullarda mesleklerini yapmaktadır.

Yine bu filmlerde belirtilen zorluklara göğüs geren idealist öğretmen tipleri ön plandadır. Öğretmen-toplum ilişkileri bağlamında toplumun öğretmene yüklediği kutsallık ve öğretmenin toplumla olan barışıklığı karşılıklı bir denge olarak işlen-miştir. Hatta *Gönül Yarası* (2005) filminde öğretmen Nazım Bey, Kürtçe öğrenerek

kendini yaşadığı çevreye benimsetmiştir. Ancak, filmde diğer bir örgütsel sorun olan öğretmen maaşı ve emekliliği de işlenmiştir. Öğretmen Nazım Bey, emeklilik maaşının yetmemesi üzerine ek işe girmek zorunda kalmıştır. Bu yönüyle film, diğer filmlerden öğretmenlik sonrası temaları işlemesiyle ayrılırken öğretmenin ekonomik durumlarını yansıtması açısından Kartal Tibet'in yönettiği *Öğretmen* (1988) filmiyle benzerlik göstermektedir.

Bazı ülkelerin örgütsel yapılarından kaynaklanan öğretmenlerin işçi statüsünde okul okul gezip iş aramaları filmin çekildiği ülkeler açısından sorun olarak işlenmesi de değersel olarak öğretmenlik mesleğini yıpratır niteliktedir. Christophe Barratier'in yapımını üstlendiği *Les Choristes* (2004), Randa Haines'in yapımını üstlendiği *The Ron Clark Story* (2006), Tony Kaye'in yapımını üstlendiği *Detachment* (2011), Ali Vazirian'ın yapımını üstlendiği *Khoda Nazdik Ast* (2006) ve Samira Makhmalbaf'ın yapımını üstlendiği *Blackboards* (2000) bu temayı işleyen filmlerden bazılarıdır.

Bu filmlerde ortaya çıkan ortak özellik, öğretmenlik mesleğinin seçkin bir meslek olmaktan öte sürekli kendini kanıtlamak zorunda olan taşeron rolüyle işlenmiş olmasıdır. Kültürel değeri bakımından Anadolu'nun medeniyet kodlarıyla uyuşmayan bu olgu Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Fransa gibi ülkelerde öğretmeni teşvik eden, ona rekabet etme hissi kazandıran bir öge olarak ele alınmıştır.

Diğer taraftan eğitim sisteminin örgütsel ve yönetsel sorunlarının birlikte işlendiği sistem eleştirisi filmleri daha kapsamlı bir niteliğe sahiptir. Matt Ross'un yapımını üstlendiği Rusya menşeli *Captain Fantastic* (2016), Rajkumar Hirani'nin yapımını üstlendiği Hindistan menşeli *3 Idiots* (2009), Dennis Gansel'in yapımını üstlendiği *Die Welle* (2008) ve François Truffaut'ın yapımını üstlendiği *Les quatre cents coups* (1959) filmleri bunlardan en dikkat çekenleridir.

Ele alınan sorunlar boyutuyla bir diğer boyut, filmlere yönetsel olarak konu olanlardır. Bu kategoride işlenen konuların başında ise disiplin gelmektedir. Disiplin çoğu zaman okuldaki taşkınlığın önlenme sebebi olan ya da başarıya giden yolda geleneksel metotlara olan bağlılıktan ileri gelen yönetim anlayışından kaynaklanmaktadır. Ancak, bu disiplin çoğunlukla filmlere konu olan yönüyle genellikle okul yönetimi tarafından uygulanmaktadır. Başarı temelli bir disiplin anlayışı ise yönetsel olarak öğretmenlerin öğrencilerini motive eden bir unsur olarak kullanılmaktadır. Öğretmenin disiplini öncelediği bu tarz filmlerde öğrenci yeteneklerinin doruğa çıktığı gözlemlenmiştir. Matt Ross'un yapımını üstlendiği *Captain Fantastic* (2016), Damien Chazelle'nin yapımını üstlendiği *Whiplash* (2014), Stephen Daldry'nin yapımını üstlendiği *Billy Elliot* (2000) ve Doug Atchison'un yapımını üstlendiği *Akeelah and the Bee* (2006) bu kategorinin en çarpıcı filmlerindendir.

Üstün meziyetlerin açığa çıkarılmasını disiplin üzerinden işleyen bu tarz film yapımlarının çoğunluğunun Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İngiltere merkezli olduğu önemli bir ayrıntıdır. Amerika Birleşik Devletleri menşeli olan *Whiplash* (2014) filmine konu olan yeteneğin ortaya çıkması, öğretmenin öğrenciye yol göstererek ufuk ve imkânlarını hissettirmesiyle oluşmuştur. Yine bu tarz filmlerin ortak özelliği, sıradan olmaktan öte özel olmaya vurgu yapmasıdır. Meşhur, “Başarısız insan yoktur, eğitimsiz insan vardır” tabiri bu filmlerde kullanılan en sık cümlelerdendir.

Benzer bir kategori de öğretmenin meziyetlerine dayalı öğrenci potansiyelinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Filmlerde işlenen yönüyle öğretmen, bilge kişiliğini kullanarak öğrenciyi geleceğe taşımaktadır. Amir Khan’ın yapımını üstlendiği *Taare Zameen Par* (2007), Gus Van Sant’ın yapımını üstlendiği *Good Will Hunting* (1997), Sanjay Leela Bhansali’nin yapımını üstlendiği *Black* (2005) en yetenekli öğretmen filmlerine öncülük etmektedir.

Bu filmlerde öğretmen faktörü öyle ileri düzeydedir ki *Black* (2005) filminde olduğu gibi öğretmen rolündeki Debraj Sahai tüm hayatını hem kör hem de sağır olan öğrencisine adamıştır. Debraj Sahai, hayata dair hiçbir tahayyülü olmayan öğrencisi Michelle McNally’nin tüm kabiliyetlerini açığa çıkarır, ona büyük bir misyon yükler ve hatta daha da ileri giderek üniversiteyi bitirmesini sağlar.

Yine öğretmen kabiliyetlerinin öne çıktığı sınıf hâkimiyetine, performansa, başarı temeline, şiddetsiz çözümlere ve bir umut felsefesine dayanan eğitimin yönetsel özelliklerinin baskın olarak işlendiği filmler, sinemaya en çok konu olan ve en çok çekilen yapıtlardır. Peter Weir’in yapımını üstlendiği *Dead Poets Society* (1989), Christophe Barratier’in yapımını üstlendiği *Les Choristes* (2004), John G. Avildsen’in yapımını üstlendiği *Lean On Me* (1989), James Clavell’in yapımını üstlendiği *To Sir, with Love* (1967), Randa Haines’in yapımını üstlendiği *The Ron Clark Story* (2006), Dennis Gansel’in yapımını üstlendiği *Die Welle* (2008), Denzel Washington’un yapımını üstlendiği *The Great Debaters* (2007), Richard La Gravenese’nin yapımını üstlendiği *Freedom Writers* (2007), Philippe Falardeau’nun yapımını üstlendiği *Monsieur Lazhar* (2011), Ramón Menéndez’in yapımını üstlendiği *Stand and Deliver* (1988), Mustafa Uğur Yağcıoğlu’nun yapımını üstlendiği *Son Ders: Aşk ve Üniversite* (2008) ve Michael Hoffman’ın yapımını üstlendiği *The Emperors Club* (2002) bu kategorinin prestijli filmlerindendir.

Bu tarz filmlerin en belirgin özelliği öğretmenin; zor bir sınıfa hâkim olma becerisine, kendini öğrencilerine kabul ettirmesine, akademik veya ahlaki bir edinin kazandırmasına ve nihayetinde ülkesine faydalı olma idealini benimsetmesine dayanmaktadır. *To Sir, with Love* (1967) filmi bu özelliklerin ortalamasını yakala-

miş bir kurguya sahiptir. Öğretmen Mark Thackeray başka okullardan atılan öğrencilerin toplandığı yaramaz bir sınıfla baş etmek durumundadır. Öğrencilerin akademik ve nezaket seviyesi oldukça düşüktür. Ancak film, öğretmenin öğrencilere iç disiplin ve erdemsel hasletleri kazandırması senaryosu üzerinden başarıya ulaştırılan eğitsel bir uzantıya sahiptir. Öyle ki filme konu olan öğrencilerin velileri bile artık sorunlarını öğretmenleri üzerinden çözmeye girişirler.

Sinema dünyasında toplumsal bir vaka olan yoksulluk; eğitim temalı filmlere kalabalık ve birleştirilmiş sınıflar, donanım ve fiziki yapı eksiklikleri, okulların finansman sorunları ve harçlar, taşınabilir eğitim gibi olgularla yansımıştır. Bu kategoriye giren filmlere de daha ziyade Türkiye, İran ve Hindistan menşeli yapıtlarda rastlamak mümkündür.

9. Sonuç

Kurumlar sosyolojisi açısından günümüzde, hayatımıza doğrudan etki eden iki temel yapı vardır. Bunlardan biri insanın her türlü tekâmülünü üstlenen ve medeniyetini ihdas eden eğitim; diğeri de insanın kendisini bir varoluş biçimi olarak ortaya koyduğu sanat ve medyadır. Bunlar insanda biri içe bakış diğeri ise dışarıya bakış olarak beliren tamamlayıcı bir diyalektiğe sahiptirler.

Eğitim, nihayetinde devletin, halkının güvenini sağladıktan sonra kurumsallaşmasını istediği öncelikli kurumlardan biridir. Eğitim kurumu içerisinde, yapının örgütsel ve yönetsel meseleleri, eğitimin ana omurgasını oluşturmaktadır. Hiyerarşi ve yönetim mekanizması bu yüzden doğru bir anlayışa dayanmalıdır. Düzen teorileri açısından bu anlayışın karşılık bulduğu bazı olmazsa olmaz sembol kavramlar vardır. Adalet, ahlak, liyakat, istişare ve fırsat eşitliği bunların başlıcalarıdır. Sistemin aksamasına veyahut çökmesine sebebiyet verecek olan da bu kavramların üstelenmemesi veya imtiyaz, menfaat, çıkar veya çoğunluk gibi tahakküme ve tekebbüre dayalı yeni bir anlayışla benimsenmesidir. Eğitim bu noktada sistem argümanlarının en belirgin olarak işlendiği ve toplumda doğrudan karşılık bulunduğu müstesna bir alandır.

Diğer yandan ele alınması gereken önemli bir alan da sanat ve medyanın çağımızda doruğu olan ve devletlerin elindeki en güçlü silahlardan ve kozlardan biri hâline gelen sinemadır. Sinema sadece bir görüntü ve sesler birleşeni değil, çok boyutluluğuyla insan hayatına doğrudan yön veren bir güç ve medeniyet savıdır. Bugün sinema; kültürlerin, zihniyetlerin ve algıların en ciddi taşıyıcısı, en iddialı alanıdır. Toplumları eğitmenin, insanlığa mesaj vermenin, temel bir anlayış kazandırmanın önemli bir adresidir.

Sinema ve eğitim alanlarındaki ilişki, devlet eliyle gerçekleşen bilinçli bir dönüşüm aracı olarak ele alındığında, faydaları ve etkileri bakımında yadsınamaz bir niteliğe sahiptir. Bu noktada sinemanın eğitici yönünün tahdidinde eğitim sisteminin örgütsel ve yönetsel sorunlarının işlenmesi hem önemli bir açığı kapatmakta hem de ilgili mevkiileri amaca matuf motive etmektedir.

Örnekleme dâhil edilen filmler çerçevesinde devletlerin eğitim kurumlarına zeval getirilmeden maksimum bir mahremiyetle eğitimin örgütsel ve yönetsel sorunlarını içeren temaları doğrudan netice alıcı bir biçimde işlemiş olduğu görülmektedir. Bu yönüyle sinemanın, eğitim kurumsalı açısından büyük bir imkâna sahip olduğu vazih durumdadır.

Eğitimle ilgili sinemaya konu olan özellikle sistem eleştirisi, okul yapısı, öğretmen-öğrenci ve öğretmen-yönetim ilişkileri gibi konular ülkelerin reel eğitim kategorilerini ve gelişmişlik düzeylerini de göstermektedir. Ele alınan ülkeler açısından bu durum temaya ve filmin genel kurgusuna/senaryosuna doğduran etki etmiştir. Bu çalışmanın kapsamı dışında kaldığı için sadece değinilen sinema ve eğitim üzerinden ülkelerin gelişmişlik düzeylerini gösteren bir korelasyon kurma, özgün bir çalışma çıkarılması bakımında önerilebilir.

Filmlerde bir aktör olarak öğretmenin, senaryonun merkezinde veya merkeze en yakın olan noktasında gerek örgütsel olsun gerekse yönetsel her zaman var olması rastlantısal değildir. Eğitimin taşıyıcıları, yöneticileri ve etken unsuru olmaları bakımından öğretmenler, bütün ülkelerde eğitim temalı filmlerin olağan failidirler. Bu bakımdan öğretmenin olmadığı eğitim temalı bir film olmamasına karşın, öğretmeni merkeze alan veya onun herhangi bir alanla münasebetlerini konu edinen filmlerde öğrenciyi ya da sistem sorunlarını işlenmemesi muhtemeldir.

Ülke bazında karşılaştırılabilir nitelik taşıması bakımından filmlerde ülkelerin eğitim sistemlerinin farklı olmasından kaynaklanan durumlarına istinaden öğretmenlerin eğitim sistemi içerisindeki atama ya da iş bulma arayışı gibi yapısal sorunların bariz farklılığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Yine ülkelerin karşılaştırılması minvalinde dikkat çeken diğer önemli bir husus da konu olarak disiplinin işlenmesidir. Disiplin, gelişmişlik göstergesi ilişkisiyle bağlantılı olarak ülkeler açısından farklı formlarda işlenmiştir. Bazı filmlerde sınıf/okul otoritesi bağlamında, bazı filmlerde başarı aracı bağlamında, bazı filmlerde ise iç tutarlılık veya erdem bağlamında konu olmuştur.

Diğer taraftan sinema çok yönlülüğüne namzet eğitim temalı filmlerde dolaylı olarak birçok konuyu gündeme taşımıştır. Bu yönüyle de toplumsal meseleleri değerlendirmek ve rasyonelize etmek açısından sosyolojik bir değer, tarihî bir vesikadır.

Sonuç olarak eğitim sistemlerinin örgütsel ve yönetsel sorunlarının sinemaya konu olması bir devlet politikası olarak belirlendiği gibi millî bir mesele olarak da telakki edilmiştir. Bu yönüyle sinema içte ve dışta hem eğitim hem de propagan-da amacıyla araçsallaştırılmıştır, konu olmaktan çok konulaştırılmıştır.

Kaynakça

- Adadağ, Ö. (2012). Ulusu Eğitmek: İki Dünya Savaşı Arası Dönemde Eğitici Sinema. *Gala-tasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* (17), s. 29-61.
- Başdemir, H. Y. (2012). Türk Eğitim Sisteminin Yapısal Sorunları ve Bir Öneri. *Liberal Düşün-ce Dergisi* (67), s. 35-53.
- Corliss, R. (2011, Ocak 3). *All-Time 100 Movies*. 10 Mayıs 2017 tarihinde [www.time.com: http://content.time.com/time/specials/2007/0,28757,1662224,00.html](http://content.time.com/time/specials/2007/0,28757,1662224,00.html) adresinden alındı
- Cündioğlu, D. (2015). *Sinema ve Felsefe*. İstanbul: Kapı.
- Çağlayan, T. A. (2012). *Türkiye’de Sinema Politikası*. 15 Mayıs 2017 tarihinde [www.kame-raarkasi.org: http://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler/sinema-politikasi.html](http://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler/sinema-politikasi.html) adresinden alındı
- Efendioğlu, E. (2013). *Türk Sinemasında Öğretmen İmajı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkılıç, H. (2008). Sinema Politikaları Çerçevesinde Filmlere Sağlanan Devlet Desteği. *İs-tanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (33), s. 57-71.
- Güçhan, G. (1993). Sinema Toplum İlişkileri. *Kurgu Dergisi* (12), s. 51-71.
- Gül, G. (2009). *Sinema Devlet İlişkisi: Dünyadan Örnekleri ve Türkiye*. 22 Mayıs 2017 ta-rihinde [www.kameraarkasi.org: http://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler/sinemadevletiliskisi.pdf](http://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler/sinemadevletiliskisi.pdf) adresinden alındı
- Gülşen, E. (2011). *Sinemanın Hakikati*. İstanbul: Külliyyat.
- Gür, B., & Çelik, Z. (2009). *Türkiye’de Millî Eğitim Sistemi: Yapısal Sorunlar ve Öneri-ler*. Ankara: SETA. 24 Mayıs 2017 tarihinde http://file.setav.org/Files/Pdf/20121126140909_seta-turkiyede_milli_egitim_sistemi.pdf adresin-den alındı
- Kaşkaya, A. (2013). *Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Pedagojik İnançları ve Eleştirel Yansıtma Becerileri Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anka-ra.
- Kocadaş, B. (2004). Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi IV* (2), s. 129-135.
- Kösterelioğlu, İ., & Bayar, A. (2014). Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Güncel Bir Değerlendirme. *The Journal of Academic Social Studies* (25), s. 177-187.
- Kutay, U. (2011). *Sinema Politik Sosyo Semiyoloji Notları*. İstanbul: Es.
- Maktav, H. (2001). Türk Sinemasının Üniversiteye Bakışı. *Birikim Dergisi* (142-143), s. 139-143.
- Meriç, C. (2015). *Kültürden İrfana*. İstanbul: İletişim.
- Monaco, J. (2013). *Bir Film Nasıl Okunur? Sinema Dili, Tarihi ve Kuramı*. İstanbul: Oğlak.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. İstanbul: BZD.

- Önder, S. & Baydemir, A. (2005). Türk Sinemasının Gelişimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), s. 113-135.
- Özgünay, D. K. (1995). *Türkiye’de Yapılan Sinema TV Eğitiminin Toplum Etkisi Amaçları Sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkul, G. E. (2011). *Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu’nun Çocuklara Yönelik Yayın Politikaları ile Millî Eğitim Bakanlığının Eğitim Politikaları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Teyfur, M. (1995). Türk Millî Eğitim Sisteminde Amaçlar Sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 1 (3), s. 461-464.
- Topçu, N. (2012). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah.
- Topçu, N. (2016). *Türkiye’nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah.
- Uluğ, F. (1998). Eğitim Sisteminde Değişime Yapısal Uyum Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4 (14), s. 153-166.
- Ulusoy, N. (2006). *Televizyon Sinema Dayanışması ve Fransa Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yetişkin, E. (2010). Güncel Politik Sinemayı Yeniden Düşünmek. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5 (2), s. 95-116.
- Yılmaz, K., & Altınkurt, Y. (2011). *Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri* (Cilt 8). Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.
- Yorulmaz, B. (2010). *Sinema ve Din Eğitimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yurdigül, A. (2014). Eğitim Olgusunun Sinematografik Anlatıdaki Yeri Üzerine Bir Yaklaşım Denemesi: “Bal” Filmi Örneği. *EKEV Akademi Dergisi* (60), s. 487-502.
- Yüksel, N. A. (2015). Kültürel Bir Ürün Olarak Türkiye’de Sinema Filmlerinde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Temsilleri. *Global Media Journal TR Edition*, 6 (11), s. 1-17.